

Nemecz Ernő és a Magyarhoni Földtani Társulat (rendhagyó köszöntő volt elnökünk és mai korelnökünk századik születésnapjára)

1970-ben a Földtani Közlöny 100. kötetének első füzetében Nemecz Ernő, a Magyarhoni Földtani Társulat elnöke — és e tisztségében a folyóirat felelős szerkesztője — köszöntötte a századik évébe lépő folyóiratot. Fél évszázad elteltével a Földtani Közlönynek jutott a megtisztelő feladat, hogy a Társulat vezetősége és tagsága nevében köszöntse századik születésnapján Nemecz Ernőt, tiszteleti tagunkat, Társulatunk és egyben a magyar földtudomány doyenjét. Virág helyett e köszöntőben az ünnepelt és a Társulat kapcsolatának ezernyi szálát gyűjtöttük csokorba.

A szakosztályok és a választmány szolgálatában

Nemecz professzor csaknem nyolc évtizede tartozik tagjaink közé, hiszen legendás elnökeink, Mauritz Béla és Vendl Aladár természettudomány-szakos tanítványaként magától értetődő volt, hogy belépjen a Társulatba, ami 1942-ben történt meg. A II. világháború és az azt követő évek megpróbáltatásai a Társulat és a fiatal szakember életét is súlyosan érintették. A Földtani Közlönyből jóformán eltűntek a társulati élet hírei, Nemecz Ernő pedig csak 1948 júniusában tért vissza a hadifogságból. Ezért aztán nem meglepő, hogy az ünnepelt nevét csak 1949-ben olvashatjuk először a Közlönyben, viszont rögtön a Társulat 1949. február 16-án hivatalba lépett új választmányának tagnévsorában. (A korra jellemző módon a választási bizottság által javasolt névsort szavazás nélkül fogadták el, hivatkozással arra, hogy azt — amint Szurovy Géza titkár fogalmazott — „lelkiismeretes körütekintéssel állították össze”). Ez azonban Nemecz Ernőnek nem az első tisztsége volt a Magyarhoni Földtani Társulatban: valószínűleg kevésbé ismert tény, hogy 1942-től 1944. évi bevonulásáig a professzora, Vendl Aladár, majd Vitális Sándor által elnökölt Hidrológiai Szakosztály titkára, és e minőségében a Hidrológiai Közöly szerkesztője és felelős kiadója volt.

1949 nemcsak Magyarország és a Társulat, hanem az ünnepelt életében is a nagy változások éve volt. Veszprémben létrehozták az először a Budapesti Műszaki Egyetem Nehézvegyipari Karaként, majd 1951-től önálló Veszprémi Vegyipari Egyetemként (VVE) működő intézményt. Nemecz Ernő, aki losonci születése miatt az érettségi után, 1938-ban — még csehszlovák állampolgárként — eredetileg a prágai Károly Egyetemre iratkozott be, 11 évvel később ismét a „Károly Egyetemre” került, a fiatal „alapító atya”, Polinszky Károly után ugyanis tréfásan így aposztrofálták a Vegyipari Egyetemet. Az ezt megelőzően a BME Ásvány- és Földtani Tanszékének tanársegédjeként dolgozó Nemecz Ernőt az Ásványtani Tanszék élére nevezték ki intézeti tanári (azaz docensi) rangban. A fiatal tudós 1953/54-ben dékán, vagyis az egyetem vezetője, 1954-ben pedig egyetemi

Mauritz Béla és tanítványai: négy mineralógus-petrográfus – három volt, illetve leendő társulati elnök Ajnácskón, 1942-ben. Balról jobbra Sztrokay Kálmán (ügyvezető elnök, 1958–1960), Mauritz Béla (elnök, 1923–1932), Pojják Tibor és Nemecz Ernő (elnök, 1966–1972)

tanár lett, és 1990 végéig irányította az általa alapított tanszéket, de még azután is jó ideig Veszprém és Budapest kettősségében élt. 1971 és 1980 közt az egyetem rektora is volt, és e magas poszton sem feledkezett meg társulati kötelességéről. Amint a Közlöny 1974. évi kötetének a VVE 25. évfordulóján tartott ünnepségeket ismertető tudósítása fogalmaz, „felismerte a Társulat s az új Egyetem együttműködésében rejlő progresszív lehetőségeket. Sorra hozta indítványait, életrevaló kezdeményezéseit, s a megvalósulásokat. Ezekben az egyetem otthont és központot adott a területi földtani kutatás eredményei bemutatásának, megvitatásának, továbbvitelének; alkalmat a Társulat vonatkozó központi nagyrendezvényeinek kihelyezésére”.

Visszatérve a társulati történelem időrendjéhez, 1952 végétől Nemez Ernő a Sztróky Kálmán elnökölte Ásvány-kőzettani Szakosztály társelnökéként egy újabb — igaz, az ekkor létrehozott szakosztályi struktúra rövid fennállása miatt csak tiszavirág életű — társulati tisztséget töltött be. A Közlöny 1953. évi számaiból a fiatal tudós szűkebb értelemben vett társulati tevékenysége mellett már azóta is töretlen szakmai érdeklődésének fő irányait is megismerhetjük. A „Továbbképzés” rovatban az agyagásványok kristályszerkezete és röntgenvizsgálata témájában jelent meg terjedelmes írása, további két tanulmányában pedig több, csak röntgendiffrakciós eljárással azonosítható ásvány kimutatásáról számolt be. Néhány évvel később, 1959-ben a Közlöny már arról számolhatott be, hogy a tudományos pályán való előrehaladás hivatalos elismeréseként 1958. november 17-én sikeresen lezajlott Nemez Ernő „A kristályrácshibák és az ásványgenetika összefüggésének vizsgálata termogravimetrikus módszerrel” című kandidátusi értekezésének nyilvános vitája.

A taglétszámában rohamosan gyarapodó társulaton belül 1959-től újból — és immáron állandó jelleggel — szakosztályok, illetve területi szervezetek alakultak, először csak az óvatos „szakcsoport”, illetve „csoport” megnevezéssel, és Nemez professzor a társulati élet ezen új korszakának is aktív alakítója lett. Az 1960. január 12-én megalakított Agyagásványtani Szakcsoport első vezetőségi ülésén elnökké választották, és e tisztségét — először — 1966-ig, társulati elnökké választásáig töltötte be. Mint vendég, több ízben elnökölt az Ásványtan-Geokémiai Szakcsoport (később Szakosztály) előadóülésén is.

Az Agyagásványtani Szakcsoport majd Szakosztály évtizedekig az ő szellemi irányítása alatt állt. Ebben megnyilvánult az a tehetsége, hogy kiváló szakembereket tudott maga mellé gyűjteni, így a vezetőség igazi „sztárcsapat” volt. Ennek is köszönhetően magas színvonalú szaküléseket, sőt vezetőségi üléseket tartottak, amelyeken az akkori fiatalok nagyon sokat tanulhattak. Az Agyagásványtani Szakcsoport sokat ígérő indulásának dokumentuma az 1963-ban a Közlöny különszámaként megjelent „Agyagásvány-füzet”, melynek felelős szerkesztője Nemez Ernő volt.

Bár az Agyagásványtani Szakosztály működésének kimagaslóan sikeres évtizedei talán elhomályosítják a professzornak a területi szervezetek életében játszott szerepét, nem feledkezhetünk meg ezen érdemeiről sem. Alig több mint másfél évvel az Agyagásványtani Szakosztály létrejötte után, 1961. augusztus 11-én Nyíradon a Közép-Dunántúli Csoport alakuló ülésén őt választották a csoport elnökének, majd 1963-ban megerősítették e tisztségben, melyben csak 1966 márciusában, társulati elnökké jelölésekor váltotta fel az addigi titkár, Vízy Béla.

Míndezek mellett a Társulat választmányának munkájában is aktívan részt vett, amit az is tanúsít, hogy az 1963-as tisztújító közgyűlésen Morvai Gusztáv társulati főtítkár által név szerint kiemelt azon tagok közé tartozott, akik „időt és energiát nem kímélve dolgoztak Társulatunk érdekében”.

A Társulat élén

Bár az előbbiek fényében nem mondható meglepőnek, hogy Nemez professzort az 1966. március 23-i közgyűlés a Társulat elnökévé választotta, maga az ünnepelt a Horn János által szerkesztett „Életutak — Földtudósok az Akadémián” című kötetben megjelent visszatekintésében úgy fogalmaz, hogy „*Kertai György után 1966-ban váratlanul a Magyarhoni Földtani Társulat elnökévé választottak*”. E személyi választás utólag visszatekintve talán abból a szempontból minősíthető váratlannak, hogy Nemez Ernő volt az első — és azóta is egyetlen — olyan társulati elnök, akit munkahelye a vidékhez kötött, ezenfelül nem az olajipar (OKGT majd MOL), az állami földtani irányítás (KFH) vagy a MÁFI (és jogutódai) vezető munkatársai közül került ki, mint csaknem az összes többi elnök 1960-tól napjainkig.

Az 1966-os társulati tisztújítás két évvel előzte meg az „új gazdasági mechanizmus” bevezetését, amelynek kidolgozása akkor már javában folyt. Nyilvánvalóan a Társulatban is érezhető volt az igény a változás iránt, és Nemez professzor dinamikus személye a változás és modernizálás ígéretét testesítette meg. Egy akkori pályakezdő szakember megfogalmazását idézve „*számunkra a korszerűséget jelképezte a szakmában*”. A fentieket illusztrálják az 1966-os tisztújítás során történtek is. Amint az egyik résztvevő írta „*amennyire visszaemlékezem, [Nemez Ernő] megválasztása előtt a fiatalok körében volt egy kis elégedetlenkedő mozgolódás. Ezt akkor senki sem mondta ki világosan, de én úgy éreztem, hogy az addigi merev pártirányítással nem voltak megelégedve, és itt is a modernizálódás felé kívántak előre lépni.*” Mivel a választás elő-

Nemezc Ernő társulati elnök beszédet tart az MFT közgyűlésén

elméletnek és gyakorlatnak, vagyis az ásványok magas színvonalú tudományos kutatásának és az ásványi nyersanyagok korszerű ipari felhasználásának az összekapcsolása elnöki periódusában is Nemezc Ernő szívügye volt. Ennek visszaigazolását is jelentette az Akadémiai díj, melyet, mint a Közlöny 1969. évi kötetében olvashatjuk, „a magyarországi agyagásványok széleskörű, elmélyült vizsgálatával elért, kimagasló tudományos eredményeiért”, illetve azért kapta, mert „az agyagásványoknak az ipar új területein való alkalmazása az iniciatíváin és személyes kutatásán épül fel.” Nemezc professzor e tevékenységével kapcsolatban az olvasó figyelmébe ajánljuk a fent idézett memoárjában foglaltakat.

Mindezzel összhangban áll egyik volt elnökünk megjegyzése, amelyben kiemelte, hogy Nemezc professzor messzemenően helyteleníti a szakmai elefántcsonttoronyba zárkózást. Társulati elnökként sokat utazott az országban, kereste az alkalmat a találkozásra a terepen dolgozó geológusokkal, buzdította őket az új tudományos eredmények beépítésére a munkájukba, illetve támogatta a tudományos életbe való bekapcsolódásukat és fokozatszerzésüket.

Hamarosan kitűnt, hogy az új társulati elnöknek nemcsak az elismert szakemberek, hanem — könnyen megközelíthető, minden új elgondolásra nyitott személyiség lévén — a feltörekvő fiatalok megnyerésére is kitűnő érzéke van. Egy akkori fiatalnak a Nemezc Ernő újráválasztását eredményező 1969-es társulati tisztújító ülésére való visszaemlékezését idézzük ezzel kapcsolatban: „Emlékszem, hogy a Társulat [1969.] márciusi közgyűlésén akkor még mint a szakmában alig ismert fiatal valamilyen ügyben felszóltam, a témát már nem tudom felidézni, de azt tudom, hogy elég türelmetlen és kritikai hangon. Ő nem sértődött meg, hanem néhány nap múlva magához hivatott a Társulatba, kikérdezett javaslataim felől, majd elmondta, hogy mint a Társulat elnöke hasonló célokat tűzött maga elé, sőt abból több, mint például a Földtani Közlöny külalakjának és belső színvonalának megújítása már megvalósulóban is van. Ezt a pozitív választ annál inkább nagyra értékeltem, mert addig más vezetők részéről sokszor csak maradi konzervativizmust, közömbösséget vagy bürokratikus elutasítást tapasztaltunk. Azt is a jó vezetői stílus jelének tartottam, hogy a beszélgetés nem maradt következmények nélkül: feladat formájában részben visszaadta azokat az ötleteket, amelyek megvalósítását én és társaim fontosnak tartottunk.”

Az 1960-as évek végén és az 1970-es évek elején a szakmába bekerülő és lassan új gondolatokkal előálló, új korosztályá szerveződő geológus nemzedék különböző javaslatokkal állt elő, amelyek egyrészt a társulati élet megújítását, másrészt új tudományos irányzatok hazai meghonosítását tűzték ki célul. Nemezc Ernő megértő támogatásának eredményeként 1970. január 30-án megalakult a Matematikai Föld-

készítői jó érzékkel döntöttek az elnökjelölt személyéről, az ő megválasztásánál az „elégedetlenkedő mozgolódás” nem nyilvánult meg, a választmányi szavazáskor viszont érezhetővé vált, mivel „szokatlanul kevesen szavaztak a javasolt listán szereplő jelöltekre (64%), úgyhogy nem is tudták a szavazatokat a közgyűlés lefolyása alatt összeszámolni.” A bevezetendő „társulati új mechanizmus” bizonyos vonásait érzékeltette az új elnök bemutatkozó beszédének e részlete is: „Arról a munkáról, ami ránk vár, programot most adni nem tudok, annál kevésbé sem, mert ilyen hivatalos program az új vezetőség részéről nem létezik. Ezt a hivatalos programot a Választmány lesz hivatva kialakítani, mint ahogy eltökélt szándékunk az, hogy a társulati életben minden fontosabb kérdést végső döntés céljából a Választmány elé fogunk utalni.”

Fentebb idézett visszaemlékezésében volt elnökünk azt írja, hogy olyan időben vállalta el e tisztséget, „amely nagyon kedvezett a földtudományok művelésének és [az MFT] tagjainak létszáma ezer fölé emelkedett. A bányászathoz igazodó tagolt társulati munkát már nem lehetett egyben tartani és szakosztályok alakultak meg. Ezek közül első, kezdeményezésemre az Agyagásványtani Szakosztály volt (1967), s ezzel fejlődési lehetőséget adtunk a nemfémes nyersanyagok kutatói számára is.” Az

tani Szakcsoport, majd 1970. április 13-án az Ifjúsági Bizottság is, amely közvetlenül az elnök mellé rendelt testület volt. A professzor mindemellett az idősebb korosztály szakmai törekvéseinek támogatásáról sem feledkezett meg, így 1970. június 15-én létrejött a Tudománytörténeti Csoport is. Elnöki minőségében mindhárom szakcsoport, illetve bizottság alakulásakor jelen volt, támogató beszédet mondott és segített a programok kialakításában.

Az Ifjúsági Bizottság egyik legfontosabb céljának a szakmai színvonal minőségének emelését tartotta, ennek legfontosabb eszközéül a végzett szakemberek részére indított továbbképző tanfolyamok szolgáltak. Az első ilyen kurzusra a szedimentológia tárgykörében került sor 1971-ben, Szegeden. Nemezc Ernő mint társulati elnök e továbbképzési formát hathatósan támogatta, és mint előadó, közre is működött benne. A tanfolyamoknak Budapesten kívüli színhelyeken való megrendezése egy másik, szintén nem elhanyagolható célt is szolgált: az akkor hátrányos helyzetben lévő vidéki földtani tanszékek jelentőségének növelését. Ez nem véletlenül lehetett Nemezc Ernő szívügye, hiszen kimagasló szakmai sikereit és a korszerű nemzetközi tudományos életbe való bekapcsolódását maga is egy vidéki tanszéken tudta megvalósítani.

Jövőbe mutató gondolatok — szemelvények Nemezc Ernő elnöki beszédeiből

Nemezc Ernő társulati elnöki filozófiája legjobban a — visszaemlékezések szerint az ünnepeltet mindig is jellemző imponáló elokvenciával előadott — társulati elnöki megnyitók témájából ismerhető meg. A mai olvasót is lenyűgözi, hogy e beszédek sok esetben szinte látnoki erővel azokra az akkoriban még csak kibontakozóban lévő, nagy horderejű folyamatokra hívták fel a figyelmet, amelyeknek következményeit bő fél évszázaddal később valamennyien, akik a hazai földtudományhoz kötődünk, a saját bőrünkön tapasztalhatjuk.

Már a bemutatkozó beszédében hangot ad annak az igénynek, hogy „*a természet jelenségeit, még akkor is, ha komplikáltak, mint a földtani jelenségek, igyekezzünk a maguk mennyiségi mivoltában megragadni. (...) Ezt a kvantitatív leírást igénylő tudományt azzal fogalmazhatnám meg, hogy a tudományokba bevonult a matematika, a fizika és a kémia és e mellett szótlanul nem mehetünk el.*” 1967-ben a magyar földtan helyzetének nagy ívű áttekintése során az általános bevezetésben kiemeli a világszerte megnyilvánuló nagyfokú specializálódást és az egzaktásra való törekvés erősödő tendenciáját, e jelenségekre az adekvát választ az információs rendszer reformjában és a tudományos kérdések megoldása terén a specialisták együttműködésében látja. Nem meglepő módon a hazai viszonyok áttekintésénél elsőként a műszerezettségben való elmaradottság felszámolásának és a földtani anyagvizsgálatnak, utána pedig az egyetemi oktatásnak a fontosságát emeli ki.

1968-ban hangsúlyozza, „*világosan kell látnunk, hogy a gazdasági struktúra változása a geológiai munka átrendezését is szükségessé teszi*”, és a nyersanyagkutatásról a hangsúly óhatatlanul áttevődik más területekre, hiszen „*az új gazdasági elvek érvényesülése sajnálatosan olyan látszatra vezet, mintha az országnak a potenciális nyersanyagadottságai mellett kisebb volumen geológiai kutatásra volna szüksége, mint korábban*”. Az egyik „menekülési útvonal” melyre felhívja a figyelmet, „*geológusaink külföldi munkára való alkalmazása, más szóval az ország geológiai kutatási kapacitása egy részének szellemi exportként való értékesítése.*” De utal azokra a lehetőségekre is, „*melyek a geológiai szakmának a felhasználó iparágak műszaki irányába való kibővítésében, mintegy a »belső szellemi exportban« rejlenek.*” Kiemeli például, hogy „*a mineralógia előtt ma óriási lehetőségek nyílnának meg, ha néhány lépést tenne a műszaki tudományok irányába, vagyis ha módszertani rutinját a természetes ásványokról kiterjesztené a mesterséges vegyületek műszaki alkalmazásának problémakörére is. A világ technikai fejlődésének központjában ma úgy látszik a szilárdtestfizika áll, s ebben a fejlődésben a mineralógiának, a kristallográfiával együtt, jelentős szerepe lehet.*”

Az 1969-es „A Magyarhoni Földtani Társulat szerepe a földtani kutatásban” című beszéd az előző közgyűlésen kifejtett gondolatokat bővebben kibontva leszögezi, hogy „*bátran ki kell lépniünk a geológusi hivatás felfogásának mai szűkebb keretéből és kijelentenünk, hogy mindazok az értékek, melyek földünk felszínén és mélyebb szintjeiben a szervesen nyersanyagok, a tájértékek hasznosításából fakadnak, a geológus közreműködését és gondozását igénylik. (...) Nem eshet ki látókörünkől az sem, hogy a technika egyre több speciális nyersanyagot igényel (pl. eurórium) s nincs kellőleg kiaknázva az sem, hogy bizonyos természeti képződmények sajátos kvalitásokat képviselnek s ezzel egyedülálló ipari hasznosíthatóság megveszendőbe. A nyersanyagellátás ilyen szempontból való felfogása természetesen feltételezi a határterületek művelését, ahol különböző szakemberek egymás kölcsönös hasznára működhetnek. Sajnos, jelenleg hiányzik az az összerendező tevékenység, amely a geológusnak a konkrét probléma félkvalitatív, multivariábilis megközelítési eljárását összekapcsolná a kísérletekre alapozó mérnök vagy laboratóriumi vizsgálatokra támaszkodó kémikus biztonságos problémakezelésével. Ezen a téren azonban sürgősen lépniünk kell előre, mert ellenkező esetben féltő, hogy eljön az idő, amikor az »általános« geológus kívül reked a problémák e hatalmas körén.*”

Az 1970-es elnöki megnyitóban az Ifjúsági Bizottság létrehozása kapcsán megállapítja: *„eljön az ideje, hogy a társulati tevékenységünk egyre nagyobb hányada szűkebb körű szakmai konzultációk, ankétok, metodikai viták, hosszabb-rövidebb tanfolyamok szervezése irányába tolódjék el. Ilyen társulati tevékenység iránt, a dolog természeténél fogva, nagyobb fogékonyságot mutat az ifjúság, mert családi és társadalmi helyzeténél fogva, de nem utolsósorban a tartalmi kérdések iránti odaadó lelkiülete folytán előnyösebb helyzetben van az irányítás gondjaival terheltebb idősebb korosztályhoz képest. Azt a kedvező ténytet, hogy Társulatunk tagságának mintegy harmadrésze a fiatal korosztályhoz tartozik, ki kell használnunk arra, hogy bevonva őket a nekik megfelelő stílusú társulati munka szervezésébe-vitelébe új lendületet adjunk a társulati életnek.”*

Az 1971-es beszéd a geológia differenciálódásának és az ezzel párhuzamosan elkerülhetetlenné váló interdiszciplinaritásnak ismételt hangsúlyozása mellett már az informatika növekvő jelentőségét is megemlíti: *„Nálunk fejlettebb országokban rohamosan alakulnak ki a geológia alkalmazásának új területei. (...) fokozott igény mutatkozik mérnökgeológusok, építész- sőt autópálya-geológusok, asztro-, marin-, környezeti-, talajgeológusok (...) iránt”. „... Nemcsak a szigorúan vett tudományban, hanem a geológia mindennapi gyakorlatában is közismert tény, hogy az interdiszciplináris területeken gyorsabb a fejlődés, ott ahol a geológia tud új nézőpontot nyújtani más tudományok alkalmazóinak s viszont: a geológia is abszorbeál számos ismeretet, kutatási módszert, melyet más tudományok fejlesztettek ki. (...) E korunkra jellemző szemlélet, melyet a gépi információ-csere még inkább elfog mélyíteni, nagy felelősséget ró nemcsak az oktatásra, hanem Társulatunkra is annyiban, hogy minél kedvezőbb feltételeket teremtsünk köreinkben való meghonosodása számára is.”*

Nemecz professzor második elnöki periódusa lezárásakor, 1972-ben elmondott beszéde már az ásványi nyersanyagok termelésével és felhasználásával járó környezeti károk és a globális felmelegedés problémájával, valamint a földtudományoknak ezekből adódó várható feladataival foglalkozott:

„Mindnyájunk előtt ismeretesek az emberi populáció gyors növekedésénél még gyorsabb ütemben növekvő nyersanyagtermelés problémái, melyek újabban kettős arculatot is nyertek: nemcsak azok gazdaságos előteremtése jelent némely helyen máris gondot, hanem a világszerte fokozódó felhasználás méretei reális közelségbe hozzák a bioszféra pusztulásának olyan veszedelmét, amilyennel az embernek történelme során még soha nem kellett szembenéznie (...). A tudományos technikai forradalom korszakába jutó társadalomban a populáció és az anyagi igények gyors növekedésének kettős kényszerétől hajtva, az ipar oly óriási nyersanyagtömegek kémiai átalakítására kényszerül, amelynek melléktermékei és hatásai a Föld atmoszférájának és hidroszférájának méreteihez képest többé már nem elhanyagolhatók. (...) A helyzet súlyosságát még csak fokozza, hogy a még hosszú időn át működő fosszilis nyersanyagbázisú erőművek roppant mennyiségű CO₂-t juttatnak az atmoszférába. Ennek 2000-ig előrelátható 18%-os növekedése az üvegházhatás következtében a felszíni átlaghőmérsékletet 0,5 °C-kal, de ennek kétszerese már 2 °C-kal növelheti. (...) Tudomásul kell vennünk, hogy a Földünk elveszítette azt a szerepét, amit eddig az ember életében betöltött: a végtelen, elpusztíthatatlan és kimeríthetetlen univerzum szerepét.”

Társulati elnökből — ismét — szakosztályelnök

A második triennium lejártával Nemecz Ernő helyét Dank Viktor vette át a Társulat élén. A volt elnök, akinek érdemeit a Társulat már 1972-ben emlékgűrűvel ismerte el, szokatlan módon ismét szakosztályelnöki megbízatást vállalt „legkedvesebb gyermeke”, az Agyagásványtani Szakosztály élén (1972–1978). Ekkor már társulaton kívüli fontos tisztségei miatt egyre nagyobb önállóságot engedett a szakosztály titkárának — de mindenről be kellett számolni neki, ami az egykori titkár emlékei szerint a korabeli telefonviszonyok mellett sokszor nem volt könnyű feladat. Nemecz professzor szakmai feladatai és elismerései egyre gyarapodtak. Még a Társulat elnöke volt, amikor 1971-ben a Veszprémi Vegyipari Egyetem rektora lett, és e tisztséget 1980-ig töltötte be. 1973-ban az MTA levelező, 1980-ban rendes tagjává választották, és 1976–1985 közt az MTA elnökségének a közgyűlés által választott tagja is volt. A Veszprémi Akadémiai Bizottság (VEAB) társelnökéént (1972–1979) majd elnökeként (1979–1985), is tevékenykedve sem feledkezett meg társulati kötődéséről, ennek köszönhetően a VEAB székháza több ízben adott otthont a Társulat rendezvényeinek. A VEAB után 1985-től 1990-igaz MTA X. Föld- és Bányászati Tudományok Osztályának munkáját elnökölte .

A tevékeny tiszteleti tag

A Társulat hűséges és érdemdús tagját az 1981. március 18-i tisztújító küldöttközgyűlésén választotta tiszteleti tagjai sorába. Nemecz professzor azonban természetesen ekkor sem pihent meg babérjain, és továbbra is rendszeresen megjelent a társulat különböző rendezvényein. Az 1983-as évet tekintve például

elnökölt és előadást tartott a Zamárdiban rendezett kétnapos Illit-ankéton, de előadást vállalt olyan populáris rendezvényeken is, mint amilyen az első miskolci Tavaszi Ásványgyűjtő Találkozó kapcsán az Ásványtan-Geokémia Szakosztály Ásványgyűjtő Szakcsoportja által szervezett tanácskozás. Szívügyét természetesen az agyagásványok kutatása jelentette, így több mint negyedszázaddal első (alapító) elnöki megválasztását követően, 1986 és 1991 között — két megszakítás után — harmadszor is elvállalta az MFT Agyagásványtani Szakosztályának elnöki teendőit. Később gazdag élettapasztalatait és bölcsességét a Társulat rendelkezésére bocsájtotta a Fegyelmi és Etikai Bizottság tagjaként — szerencsére tagságunk jóvoltából az amúgy rendkívül tevékeny professzornak nem kellett e téren sokat fáradoznia. A Nemez professzor és a Társulat közötti szoros kapcsolatot bemutató áttekintésünket egy szimbolikus esemény felidézésével zárjuk. A szakmailag évtizedek óta a Társulat és az Akadémia kettős vonzásában élő Nemez professzor 1998-ban szívének igazán kedves megbízatásnak tehetett eleget. A szülővárosa, Losonc közelében fekvő Videfalvára látogatva ő helyezte el az MTA koszorúját a Magyarhoni Földtani Társulat alapításának 150. évfordulója alkalmából az egykori Kubinyi-kúrián elhelyezett emléktáblánál.

Nemez Ernő, 1979-1985 között a Veszprémi Akadémiai Bizottság (VEAB) elnöke két utódával (balra Pósfai Mihály mineralógus, 2014-2020, jobbra Mészáros Ernő meteorológus, 2003-2008) a VEAB székházában, 2017-ben

Zárógondolatok

Nemez Ernő úgy fogalmaz egy írásában, hogy a „*magam részéről igen szerencsés embernek érzem magamat, mert az elkerülhetetlen bürokratikus elfoglaltságtól eltekintve, amelyeket a legkisebbre igyekeztem szorítani, mindig engem érdeklő szakmai kérdésekkel foglalkozhattam*”. Mi mással fejezhetnénk be e rövid ünnepi visszatekintést és köszöntőt, mint annak megállapításával, miszerint a Magyarhoni Földtani Társulat tagsága legalább ilyen szerencsésnek mondhatja magát, hogy Nemez professzor szakmai munkásságának eredményeit évtizedek óta rendszeresen ismerteti a Társulat fórumain, két évig volt a Hidrológiai Szakosztály titkára, összesen tizenhét éven át vezette az általa megalapított Agyagásványtani Szakosztályt, valamint öt éven át a Közép- és Északdunántúli Területi Szervezetet, mindezekon felül két cikluson keresztül is vállalta és sikerrel betöltötte a társulati elnöki tisztséget — az ezzel járó elkerülhetetlen bürokratikus elfoglaltságok dacára is. Végül, de nem utolsósorban, e lap hasábjain mondhatunk köszönetet a legméltóbb formában a Földtani Közlöny felelős szerkesztőjeként és egyben a szerkesztőbizottság elnökeként 1967–1972 között a folyóirat megújítása terén kifejtett erőfeszítéseikért.

Nemez Ernőről közeli ismerősei mesélik, hogy szereti a jó zenét és a jó bort — és e téren is a minőséget és nem a mennyiséget értékeli. Emeljük hát poharunkat tiszteletére: Isten éltesse még sokáig az ünnepeltet!

Összeállította PAPP Gábor, fölhasználva FÖLDVÁRI Mária és VICZIÁN István írásbeli, valamint BÉRCZI István, DANK Viktor, JUHÁSZ Árpád, MINDSZENTY Andrea és VÖRÖS Attila szóbeli közléseit. Köszönet NAGY Béla és PÓSFAI Mihály segítségéért.